

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Le GLAS TZRNOGORTZA, Journal Officiel, paraissant régulièrement chaque samedi et suivant les exigences du service. On s'abonne aux bureaux du journal GLAS TZRNOGORTZA, Cetigne, Montenegro.

L'abonnement pour le pays 8; pour l'Autriche-Hongrie 12 Perpers; pour tous les autres pays 20 francs par an. La publicité est reçue aux bureaux du journal et dans toutes les agences de publicité.

Власник: Државна Штампарија.

Издаје суботом

Уредник и одговорни уредник: Вељко Милићковић

СЛУЖБЕНИ ДИО

ОБЗНАНА

На основу ријешења Кр. Министарског Савјета од данас, аустријске новчанице примаће се на државним благајницама само до 15. септембра ове године, послје ког дана државне благајнице обавезно их неће примати, а у приватном саобраћају могу циркулисати према курсу, који им сам саобраћај одреди.

Скреће се пажња свима повчаним заводицама и појединцима, који имају аустријских новчаница, да их замијене нашим боновима или другом монетом код најближе царинарнице најдаље до горњег дана. У случају да царинарнице не би моментално располагале са довољном количином новца за размијену, исте ће издавати подносиоцима аустријских новчаница признанице са потписом старјешине царинарнице под бројем и печатом, које ће им у најкраће вријеме замијенити новцем, чим им овај стигне од Гл. Држ. Благајне.

Цетиње, 25. августа 1914 год. Бр. 7909.
Министар Финансија и Грађевина,
Р. Поповић.

ОБЗНАНА

Законом од 25. јула тек. године, пуштени су у саобраћај стари бонови од 1 и 2 перпера пошто је на њима претходно отиснут црвеним мастилом датум истога закона.

Међутим, у приватном саобраћају почели су циркулисати стари бонови од 5 перпера, чија вриједност, разумије се, није легализована, а може се претпоставити, да ће се и још неповучени бонови од 10, 50 и 100 перпера појавити у промету на исти начин.

Да би се сузбиле несавјесне спекулације појединаца, овим се ставља до знања заинтересованима, да је законом призната вриједност само оних бонова од 1 и 2 перпера с горњим датумом и према томе, бонови од 1 и 2 перпера без датума црвеним мастилом, као и сви стари бонови веће вриједности, немају законске заштите.

Из канцеларије Министарства Финансија и Грађевина. Број 7919. 26. августа 1914. год. Цетиње.

Његовој Екселенцији
Господину ГОРЕМИКИНУ,
Предсједнику Царско-Руске Владе

ПЕТРОГРАД

У име Краљевско-Црногорске Владе част ми је, Господине Предсједниче, најискреније честитати Царској Руској Влади сјајне успјехе храбре руске војске, која је у десетодневној огорченој борби у Галицији доказала колико спрему толико и неvjероватно самопожртвовање за словенску идеју, чији је достојни представник од увијек била моћна Русија, наша обожавања заштитница.

Живјело Његово Величанство Цар!

Живио племенити Руски Народ!
Живјела храбра руска војска!

Заступник Министра Предсједника,
Министар Р. ПОПОВИЋ.

Заступнику Министра Предсједника
Господину ПОПОВИЋУ

ЦЕТИЊЕ

Подносим преко Вашег Превасходства Краљевској Црногорској Влади најсрдачнију захвалност на поздравима и жељама,

израженима приликом одржаних побједа руског оружја у Галицији.

Са тврдим поуздањем у Божи благослов и чврсту потпору наших савезника, Русија ће привести срећном свршетку започету борбу за праведно дјело.

Пратећи братским учешћем херојске подвиге црногорске војске, Министарски Савјет шаље топле поздраве Црној Гори и њеној побједама увјенчаној храброј војсци.

Министар Предсједник,
ГОРЕМИКИН.

Његовој Екселенцији
Господину СУХОМЛИНОВУ,
Министру Војном

ПЕТРОГРАД.

У име црногорске војске част ми је преко Вас, Господине Министре, поздравити побједоносну руску војску са братским: ура! Наде, које је Јужно Словенство полагало у моћну Русију и храбру руску војску као представника Словенства, потпуно су се оправдале, те с вјером у Бога и моћ православне Русије мирно очекују своју слободу још неослобођени дјелови наше велике словенске фамилије.

Живјело Њ. Величанство Цар!
Живјела храбра руска војска!
Живио племенити руски народ!

Заступник Министра Војног,
Министар Р. ПОПОВИЋ.

Министру Војном
Господину ПОПОВИЋУ

ЦЕТИЊЕ.

Господар Император благоизволио је наредити ми, да Вама и црногорској војсци изјавим благодарност за послати поздрав.
Генерал ађутант. СУХОМЛИНОВ.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вјести

— Његово Величанство Краљ осјетио се у два три потоња дана по повратку из Никшића доста слаб, услед чега су Му по лекарском савјету за неколико дана препоручени одмор и брижљива њега.

— Његово Краљевско Височанство Књаз Нашљедник отпутовао је прекјуче по подне војничким послом у Бар.

— Његова Екселенција Посланик Француске Господин Деларош Верне дошао је јуче у 11 час. прије подне у Краљевски Двор и донио Његовом Величанству Краљу од своје Владе радосну телеграфску вјест о сјајној и великој побједи Француза над Нијемцима. Господину Посланику Господар је искрено честитао, тако исто чланови Краљевске Породице, чланови Краљевске Владе и дворски великодостојници. Радост због француске побједе је у нашој пријестоници општа, јер је сав наш народ једнодушно жељно очекивао ову сјајну побједу славног оружја велике и племените француске нације.

— Његово Величанство Краљ упутио је Предсједнику Француске Републике Господину Поенкареу одушевљену телеграфску честитку због велике француске побједе над Нијемцима.

— Заступник пак Министра Предсједника г. Министар Р. Поповић честитао је у име Кр. Цр. Владе Предсједнику Француске Владе г. Вивијани-у ову прву срећу сјајног француског оружја.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент, г. генерал Н. Потапов, примио је ово званично саопштење:

Петроград, 31. августа, у 7 сати и 40 минута у јутро.

Снагу аустријске војске, која је учествовала у Галицијској битци сачињавало је 40 пјешачких и 11 коњичких дивизија, много милицијских јединица и неколико њемачких дивизија — у свему око милион бораца са 2.500 топова. Главна сила непријатељска, у јачини до 600.000 војника, развијала се на фронту Завихост—Томашев с намјером да наступа линијом Љублин—Холм. Десно крило њено појачано је било армијом из рејона Лавовског, у јачини до 200 баталијона, а лијево крило с неколико аустријских и њемачких дивизија из рејона Радам.

12. августа аустријска је армија пријешла у одлучно наступање, да би тиме парализовала удар, што га је наша војска нанијела Источној Пруској. Наше развијање на фронту од неколико стотина врста није било у то вријеме још довршено. Због тога ми смо према аустријским армијама на сјеверу могли ставити само бројно далеко мању снагу. Први напади непријатељеви били су уперени на Красник, али је готово центар аустријске војне снаге био пренесен у рејон Томашева, гдје су још придошла и нова аустријска појачања.

21. августа, у вријеме заузећа Лавова, аустријски је фронт пружао се од Ополе на Бихаву, спуштао се на домаћај наших топова пут станице Травники и захватио Красностав—Замостје и Грубешов. У Јозефову била су подигнута два моста преко којих је дошла на бојно поље и радомска армија.

Очекујући резултате акције, коју је предузео генерал Рузски око Лавова, нама је био први задатак да што прије појачамо наше десно крило, а то нам је одлично успјело због наших жељезничких линија. Бројно слабија и развучена наша војска у рејону Холма, против које је био спреман најглавнији аустријски напад, није примила појачања с тога, што се рачунало, да ће све дубље продирање Аустријанаца у рејону Холма и онако при коначном резултату свршити с поразом, ако успијемо на десном крилу.

И ако је наша војска у центруму била бројно слабија, ипак се није ограничила само на одбрану, већ се је сукобила с непријатељем и одржала знатан успјех код Лащчова, гдје је у току шест дана одбијала непрестане нападе и тек 20. августа по даној наредби за неколико одступила, што нам је омогућило да задобијемо на цијелом фронту боље обухватне положаје.

Успјеси генерала Рузског и Брусилова код Лавова и Халича дали су нам могућност да 22. августа пријеђемо у опште наступање. Аустријски центар био је разбијен. Послије тога брзим нападом на

положаје око Турбина и Замостја успјели смо да раздвојимо непријатеља прекинувши везу између његове војске код Красника и Томашева. Тада је генерал Рузски са југо-истока напао 24. августа Томашевску армију, која је већ одступала, и принудио је на борбу на три фронта. Сви противнапади армије красничке били су одбијени, а 27. августа заузети су на јуриш положаји непријатељски на фронту Ополе-Турбин у дужини од 60 километара. Аустријанци су бјежали бацајући оружје. У то вријеме покушао је непријатељ очајне нападе на нашем лијевом крилу с намјером да одржи успјех макар на Лавовским положајима. Но, ми смо и овдје 30. августа пријешли у наступање. Данас се завршује Галицијска битка, која је трајала 17 дана. Непријатеља енергично гонимо.

Петроград, 31. августа у 7 сати и 45 минута у јутро. Императорски Генерални Штаб изјавио је у једном од својих претходних саопштења, да не сматра потребним сваки час иобијати вијести „Волфовог биро-а“ о тобожњим аустријским побједама, и ако те вијести инспирише аустријски генералштаб. Почевши од 10. августа продужавали су се у Љублинској и Холмској губернији бојеви, који су сачињавали почетни период одвојених епизода, а аустријски их је генералштаб огласио као почетак стратегијских оцерација, које могу да послужи као високи образац ратне вјештине. Сад се тај „високи аустријски образац“ завршио са потпуном слоом армија генерала Ауфенберга и Данкла. Појединачним епизодама приписивао је аустријски генералштаб савршено неправилно значење: незнатне сукобе извидница он је објавио као громке побједе својих у храбрости оцерањих армија. Па и сам њад Лавова, у сваком погледу од највећег значења, он је објаснио као „остављање“ града без одбране „по стратегијским начелима“. Само, што су та „стратејска начела“ усвојом крајњем резултату доустијала руским армијама да заобиђу непријатеља и да остатке његове војске пребаце преко ријеке Сана. Сада, када су резултати бојева од 12.—28. августа већ свакоме познати, Императорски Генералштаб сматра да је наступило вријеме кад може указати на лажљивост аустријског генералштаба.

Овдашње Енглеско Посланство примило је од своје Владе ово званично саопштење:

Опште повлачење непријатеља наставило се и јуче. Енглеске трупе заробиле су 1500 војника њемачких, више топова и митраљеза и велику количину ратног материјала. На истоку од Саосона непријатељ се брзо у нареду повлачи.

Један доцнији телеграм саопштава, да је пријени виши него што се то раније јавило. У шумама се налазе пјешадијска одјељења, залутала и одвојена од њемачке војске услед њеног журног одступања. Ова се одјељења одмах предају. Пљачкање села и пијанчење у њемачким трупама доказују извјештај деморализацију. Гоњење се наставља енергично.

Интелектуални двобој

Герхард Хауптман, један од првака на њемачком књижевном пољу, жестоко је напао на француске и остале латинске писце, који њемачке војнике називљу варварима. Њему је одговорио у „Журнал де Женев“ Роман Роланд, првак на француском књижевном пољу, писмом, које у цјелини доносимо.

Герхарду Хауптману

Нијесам, Герхарде Хауптмане, од оних француских писаца који сматрају Германију варварском земљом. Позната ми је величина интелектуална и морална вашег моћног племена; знадем што дугујем мислицима старе Германије; и у садањем часу спомињем се ријечи „нашега“ Гетеа — он припада цијелом човјечанству — који осуђује националну мржњу и чува душевну мирноћу на оној висини, „на којој се осјећа срећа и несрећа других народа као да су сопствене“.

Сав живот сам уложио да зближим духове наших двају народа. Ужаси пространог рата, који се врше с једне и друге стране, неће ме нагнати да мржњом отрујем моју душу.

Било с којих разлога, сматрам злочиначком њемачку политику као и средства њена. Ја не обарам одговорност за тај бич на народ, који подлијеже тој одговорности као слијепо оруђе.

Али ја не држим да је рат судбина, као ви. Француз не вјерује у судбину. Судбина је изговор душа без воље. Рат је плод слабости и тролости народа, који се не могу осуђивати него оплакивати.

Не кривим вас за наше несреће, јер ваше неће бити мање. Ако Француска пострада, пострадаће и Германија. А нијесам ја подигао глас ни кад сам видео вашу војску како гази неутралитет благородне Белгије. Ово нечасно злочинство, које изазива гнушање свих неповажених душа, одговара традиционалној политици пруских краљева. Није ме изненадило.

Али бијес, којим поступате са оном великодушном нацијом, која је скривила само што брани до очајања своју независност и правичу, као што сте ви исти радили г. 1813... и сувише је. Буни се срца свијета.

Оставите та насиља нама Французима, који смо ваши прави непријатељи! Али ви звјерства вршите над жртвама ваше надмоћности, над оним малим белгијским народом, невиним и несрећним! Срам вас било!

Па нијесте још задовољни што тако поступате са живом Белгијом, него ратујете и са мртвима, и са славом прошлих вјекова. Бомбардујете Малин, огњу предајте Лувен, са његовим благом умјетности и знања, Лувен град свети!

Па ко сте ви, дакле? И којим именом хоћете, Герхарде Хауптмане, да вас данас називамо, ви који одбијате назив „варвари“? Јесте ли ви унуци Гетеови, или Атилини? Ратујете ли против војска, или против просвјете човјечанске?

Убијајте људе, уцењујте их као некадашњи разбојници, али поштујте дјела њихова! То је благо читавог човјечанства. Оно је вама у аманет остављено као свима нама. Харајући га тако као што ви чините, ви се показујете недостојни тога великога наслједства, недостојни да станете поред мале белгијске војске, те почасне страже просвјетине.

Ово не пишем вама, Герхарде Хауптмане, да изазовем суд свијета, него да ви сами судите.

У име наше Европе, чији сте ви борац били до сада, један од нај-

знаменитијих, у име оне културе, за коју су се вјековима борили највиши међу људима, у име саме части вашег германског племена, о Герхарде Хауптмане, заклињем вас, налажем вама и високом интелектуалном свијету германском, у коме имам толико пријатеља, да осудите са свом енергијом ово злочинство, које вас терети.

Ако то не учините, ви ћете показати двоје: или да одобравате (и онда нека пада на вас суд свијета!), или да сте неспособни да подигнете глас против Хуна, који вам заповиједају. У том случају, којим правом можете још захтијевати, као што сте писали, да се борите за слободу и за напредак човјечанства? Ви дајете свијету доказа, да, не будући способни да браните слободу човјечанства, не знате бранити ни вашу сопствену, и да је интелектуалитет германски у служби најгорег деспотизма, онога деспотизма, који уништава ремек — дјела, и убија дух човјечанства.

Чекам од вас, Герхарде Хауптмане, одговор, и тај одговор да буде један чин. Са мном чека тај одговор јавно јевропско мишљење. Промислите; у сличном часу и само ћутање је чин.

Дипломатски Седан Цара Вилхелма

Московско „Руско Слово“ у почетку рата донијело је чланак, из кога доносимо што слиједи:

У свом несхватљивом сљепоу Цар Вилхелм бацио је рукавицу скоро свој Јевропи... А да нанесе удар рјешитељни Русији и да покори балканске народе био је изабран моменат, како је изгледало, врло згодан. Србија није била припремна за рат, који ју је тако изненадио, да у Биограду није нико био. У Русији радничко штрајковање пријетило... У Инглеској Улстерска криза готова да се претвори у револуциони покрет... А у Француској Председ. Републике и председник министарског савјета са најбољим оклопницима у Балтику, гдје су их Нијемци могли затворити. Али њемачка опасност ујединила је све велике и мале, и њемачке наде у неутралитет Инглеске и Италије одма падоше. А тројни савез показа се као кола нагњиланим ногама, и сруши се при првој озбиљној опасности. Италија отказала учешће у овом агресивном рату...

Цар Вилхелм већ је добио дипломатски Седан. Против Германије и Аустроугарске, осим јевропских држава малих и великих, устао је и Јапан, као савезник Инглеске. Да се како год издрави из очајног положаја, Цару Вилхелму је потребито да добије коју сјајну побједу одма првих дана рата, и зато насрће са свом силом на Француску, у нади да ће разуром Француске измијенити политички положај у корист Њемачке. А у исто доба аустројска армија удара на другом фронту.

Напротив руска дипломатија може себи честитати *сјајни успјех*. С. Д. Сазонов необичајном вјештином претворио је тројни споразум у нови тројни савез, који ће сада бити утврђен на бојним пољанама. Наш министар иностраних дјела знао је са великим тактом удесити да Германија прва објави рат. Овај корак Цара Вилхелма избио је основ испод нога француских анти-милитариста, који су се справљали противити се мијешању у аустро-српски и аустро-руски конфликт. Положај ишчекивања, који је г. Сазонов заузео односно Инглеске, није могао боље одговарати особинама британског националног карактера. Корак по корак јавно мњење у Инглеској, које је из почетка било противно мијешању у континенталне ствари, дошло је до

убјеђења, да је рат неопходан. Инглески народ није могао трпјети дрска изазивања Њемачке „која се боји само Бога“. Распад тројног савеза такођер треба ставити у заслугу руске дипломатије. Састанак у Раколињи, и ако касније, донио је зрио плод: смотрени поступак г. Сазонова дао је Италији изговор да не улази у аустро-германску авантуру. Најпослије, руско-јапански односи добише карактер искреног пријатељства. У току цијеле кризе, која је претходила рату, г. Сазонов је показао изванредно стрпљење и хладнокрвност. Ма каква био даљи ток догађаја, г. Сазонову остаје обезбјеђено мјесто у историји.

ТЕЛЕГРАМИ

Париз, 30. августа. До сада није стигла потврда ни са које стране о паду Мобежа, о чему су јавили немачки листови.

Лондон, 1. септембра. Одушевљење у Индији због садашњег рата врло је карактеристично. Сви урођенички владаоци и најважније политичке организације, које представљају све партије као и становништво, дају многобројне доказе своје лојалности и своје оданости према британској царевини. Учињене су најплеменитије жртве како у људима тако и у новцу. Жртве је влада енглеска примила са захвалношћу. Сви индиски поданици показују највеће одушевљење за рат.

Бордо, 1. септембра. *Послије шестодневне борбе данас се може рећи да је бијена одсудна битка у којој је француска војска одијела сјајну побједу пошто се непријатељ повлачи са великом нареду остављајући не само оружје, муницију и рањенике, него и службену личну прелијску штабу. Повлачење њемачко иде много брже него што је ишло најредовање.*

Петроград, 1. септембра. У једном телеграму, упућеном из Беча у Којенхаген, *риче се да је стање у аустројској пријестоници очајно. Тврди се да је Цар Франц Јосиф расиоложен да потпише мир кроз двије недеље. У Бечу се коначно одустало од наміјере да се покуша поново да се заузме руска Пољска. Становници Брисела протестовали су противу ратне контрибуције која им је наметнута. Њемачки гувернер генерал фон дер Голц признао им је том приликом да у Њемачкој недостаје злата.*

Симпатије према Енглезима све више расту у Италији. „Кориере дела Сера“ јавља, да Њемачка није разумјела свој положај у тренутку објаве рата, и да је њена дипломатија показала само своју неспособност.

У Вашингтону се говори да је председник Сједињених Америчких Држава, Вилсон, имао конференцију са њемачким амбасадором. *Овај последњи је дао разумјети да је Њемачка готова да отпочне преговоре за мир.*

Француско посланство у Амстердаму објавило је исказе француских милосрдних сестара, које тврде, да су *Нијемци у Лорену стријелили милосрдне сестре, а да су одсијецали уши многим рањеницима.*

Енглеске жене ријешиле су да не носе црнину за љигинулим у рату. Австријанци су, повлачећи се са Љублина, стријелили неколико пољских свештеника.

Талијанска штампа све више и више шири идеју да Италија нема више разлога да остане неутрална.

Париз, 1. септембра. Послије замора од петодневних непрекидних борба, француске и енглеске трупе снажно гоне непријатеља у њего-

вом општем повлачењу. То је повлачење тако нагло, да смо зајлијенили и карте штаба њихове војске и документа, па и лична писма. Повлачећи се непријатељ је оставио батерије хаубица и многобројне карте. На нашем лијевој крилу опште повлачење Нијемаца продужује се испред француско-енглеских трупа, које су стигле до доњег тока ријеке Ена. У центру Нијемци се такође повлаче. Ми смо пријешли Марну између Епернеја и Витри-Франсоа. На нашем десном крилу непријатељ је напустио предди око Нансија. Ми смо повратили Ливеил.

Петроград, 1. септембра. Јапански официри и генерал Окијама изјавили су руским новинарима, да Јапан једнодушно тражи савез са Русијом.

Таке Јонеску објављује чланак, у коме заступа идеју мира међу балканским народима и вели, да би улазак румунских трупа у Банат, Буковину и Ердел био ризичан због бугарских пријетњи.

Лондонски лист „Ивнинг Њус“ констатује да холандски официри и холандска војска симпатишу са Тројним Споразумом. Путници који долазе из Цариграда преко Софије тврде да у Цариграду влада глад.

Њујоршка „Трибуна“ вели, да се рат не може прије свршити него што се стане за врат њемачкоме милитаризму.

Грчки резервисти журно се враћају у своју отаџбину.

Римски листови доносе чланке у којима изражавају дивљење према генералу Жофру, чија је план свршава повлачењем њемачких војска.

Покушај Њемачке да изврши притисак на Италију пропао је. У Берлину покушавају да ублаже утисак од повлачења њемачких трупа.

У политичким круговима у Бечу духови су клонули, јер њемачка војска не може више помоћи Австријанце. Превлађује мишљење да треба започети преговоре о миру да би се монархија спасла од пропасти.

Примјећено је последњих дана да је Енвер Беј забранио листовима да нападају Тројни Споразум, нарочито Русију.

Лондонски лист „Дејли Мел“ описује хаос, који је завладао у Аустро-Угарској. Влада је остала сама; више јој не вјерују. Индустрија упропашћена. У Беч више не пуштају бјегунице из потучене војске.

Цариград, 1. септембра. „Сабах“ препоручује неутралност Турске, јер ће на тај начин учинити велику услугу човјечанству, а себи обезбједити могућност да заштити своје интересе, очувавши своју војну снагу. Неутралност је за Турску нециљ већ средство.

НИШ, 2. септем. Српска је војска послједије дуготрајне борбе заузела Вишеград и напредује у унутрашњост Босне.

Приватни огласи

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти наше драге супруге, односно мајке и таште

† ЈЕЛЕНЕ

која се пресели у вјечност 8. (21.) јула, послједије кратког боловања, не можемо пропустити, а да и овим путем не изјавимо нашу најопијнију благодарност свој својим, кумовима, пријатељима и знацима и у опште цијелом становништву Бара и околине без разлике вјере, који нам ма на који начин изјавише саучешће у жалости за ненакнадним губитком.

Хвала г. др. Џамани на његовом заузимању. Гјевачко-музичком друштву „Братимство“, који нам спровод миле покојнице увеличаше, а по наособ хвала честитој породици пок. пола Васа Вукотића на положеном вијенцу.

Бар, 14. јула 1914.

(бр. 531, 1,1)

Ожалошћени: супруг поп Саво Поповић, кћи Катица; зет Марко Поповић, протопрезвитер